

تفسیر ایضاح الآیات

جلد سوّم

بقعه
۱۵۱-۱۱۱

تألیف
حسین شریعتی ارومیه

عضو هیأت علمی
دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه

سرشناسه: شریعتی ارموی، حسین، ۱۳۲۴ -
عنوان و نام پدیدآور: تفسیر ایضاح الایات/ تألیف حسین شریعتی ارموی.
مشخصات نشر: قم: سازمان اوقاف و امور خیریه، اسوه، ۱۳۸۳ -
مشخصات ظاهری: ج.

شابک: ۰-۶۳۹-۶۳۹-۵۴۲-۹۶۴-۸۶۵۳-۱۶-X؛ ۱-ج: ۰-۶۳۹-۹۶۴-۵۴۲-۹۶۴-۸۶۵۳-۱۶-X؛ ۲-ج: ۰-۶۳۹-۹۶۴-۵۴۲-۹۶۴-۸۶۵۳-۱۶-X؛ ۳-ج: ۰-۶۳۹-۹۶۴-۵۴۲-۹۶۴-۸۶۵۳-۱۶-X

یادداشت: چاپ قبلی جلد اول: ارومیه: حسین شریعتی ارموی؛ ۱۳۸۲.
یادداشت: ج: ۲ - ۳ (چاپ اول: ۱۳۹۹) (فپا).
یادداشت: کتابنامه.

موضوع: تفاسیر (جزء ۱)

موضوع: تفاسیر (سوره بقره)

موضوع: تفاسیر (سوره فاتحه)

شناسه افزوده: سازمان اوقاف و امور خیریه. انتشارات اسوه

ردیفی کد: ۱۳۸۳/BP۱۰۲/ت۷۱۳/ش۱/

بند: دیوبی: ۱۸/۲۹۷

شناسه کتابشناسی ملی: ۸۳-۲۵۵۳۱

شرکت چاپ انتشارات اسوه

تفسیر ایضاح الایات

(جلد سوم)

تألیف: حسین شریعتی ارموی

ناشر: انتشارات اسوه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه بزرگ قرآن، ۱۴۰۱-۰۲۵-۳۶۶۴۲۲۱۱

نوبت چاپ: اول

سال نشر: تابستان ۱۳۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۷۸۰۰۰ تومان

شابک دوره: ۰-۶۳۹-۵۴۲-۹۶۴-۹۷۸

شابک جلد سوم: ۰-۶۳۹-۵۴۲-۹۶۴-۹۷۸

حق چاپ برای مؤلف محفوظ می باشد.

فروشگاه و نمایشگاه دائمی تهران: خیابان انقلاب، ابتدای پل کالج، روبروی خیابان خارک، پلاک ۷۸۷

تلفن: ۶۶۴۱۸۰۹۹ و ۶۶۴۰۱۷۴۷ فاکس: ۶۶۴۱۸۰۲۲

فروشگاه شماره (۲) قم: خیابان ارم، مقابل پاساژ قدس تلفن: ۳۷۷۴۱۲۸۲ فاکس: ۳۷۷۳۷۶۶۰

فروشگاه شماره (۳) قم: بلوار معلم - مجتمع ناشران - پلاک ۳۰ تلفن: ۳۷۸۴۱۷۲۱-۲۳

www.Osvehpub.com www.Osveh.ir

فهرست

آیات	صفحات
پیشگفتار.....	(یک - دو)
۱۱۸- «وَقَارَ الَّذِينَ لَا يَعْمُونَ لَوْلَا يَكُمُنَا اللَّهُ الْآيَةُ».....	(۱۴ - ۱)
۱- بهانه تراشی های دیگر کفار و جواب خدای تعالی.	
۲- مراد از این کفار در این کفار است؟	
۱۱۹- «إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا الْآيَةُ».....	(۲۰ - ۱۵)
۱- آیه شریفه با در نظر گرفتن آیات پیش نسبت به رسول خدا (ص) یک نوع تسلی و تسکین است.	
۱۲۰- «وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ الْآيَةُ».....	(۳۲ - ۲۱)
۱- توقع بی جای اهل کتاب از رسول خدا (ص)	
۱۲۱- «الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ الْآيَةُ».....	(۴۰ - ۳۳)
۱- شیوه امیدزای قرآن در امر تربیت.	
۱۲۲- «يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ الْآيَةُ».....	(۴۴ - ۴۱)
۱۲۳- «وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا الْآيَةُ».....	(۴۴ - ۴۱)
۱- فلسفه آیات تکراری؟	

تفسیر ایضاح الآیات

ب

فهرست اجمالی مندرجات

- ۱۲۴- «وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ الْآيَةِ» (۷۸ - ۴۵)
- ۱- شرح حال ابراهیم خلیل الرحمن.
- ۲۵- «وَجَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ الْآيَةِ» (۷۹ - ۱۰۲)
- ۱- اساسی ترین احکام دین حنیف.
- ۱۲۶- «وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا الْآيَةِ» (۱۰۳ - ۱۱۴)
- ۱- دو حکم دیگر از احکام دین حنیف.
- ۱۲۷- «وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ الْآيَةِ» (۱۱۵ - ۱۵۴)
- ۱۲۸- «رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ الْآيَةِ» (۱۱۵ - ۱۵۴)
- ۱۲۹- «رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ الْآيَةِ» (۱۱۵ - ۱۵۴)
- ۱- فراز دیگر از زندگی ابراهیم.
- ۱۳۰- «وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ الْآيَةِ» (۱۵۵ - ۱۶۲)
- ۱۳۱- «إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ الْآيَةِ» (۱۵۵ - ۱۶۲)
- ۱- دین شایسته پذیرش.

- ۱۳۲- «وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ الْآيَةَ» (۱۶۳ - ۱۶۸)
 ۱- تأیید و تکمیل آنچه در دو آیه قبلی گفته شد.
- ۱۳۳- «أَفَرَأَيْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ الْآيَةَ» (۱۶۹ - ۱۷۴)
 ۱- فراز دیگر از دغل بازی های یهود.
- ۱۳۴- «تِلْكَ أُمَّةٌ تَخْلَفُنَّهُمَا مَا كَسَبَتْ الْآيَةَ» (۱۷۵ - ۱۷۸)
 ۱- ارتباط آیه با آیه قبلی و وجه ارتباط.
- ۱۳۵- «وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تَهْتَدُوا الْآيَةَ» (۱۷۹ - ۱۸۶)
 ۱- بلند پروازی های یهود و ترویج دین تحریف شده خود.
- ۱۳۶- «قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا الْآيَةَ» (۱۸۷ - ۲۰۶)
 ۱- صدور دستور پیروی از دین ابراهیمی به پیروان رسالت (ص).
- ۱۳۷- «فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ الْآيَةَ» (۲۰۷ - ۲۱۶)
 ۱- ارتباط آیه شریفه با دو آیه قبل.
- ۱۳۸- «صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً الْآيَةَ» (۲۱۷ - ۲۲۲)
 ۱- دین ابراهیمی، رنگ خدائی دارد.

تفسیر ایضاح الآیات

فهرست اجمالی مندرجات

د

- ۱۳۹- «قُلْ أَنَحْنُ جُنُودُ اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ الْآيَةَ» (۲۲۳ - ۲۳۲)
 ۱- مجادله اهل کتاب در مورد دین الهی.
- ۱۴۰- «أَتَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ الْآيَةَ» (۲۳۳ - ۲۴۲)
 ۱- تحریت و اعیاد توسط علماء یهود و نصارا زمان نزول.
- ۱۴۱- «تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ الْآيَةَ» (۲۴۳ - ۲۴۸)
 ۱- ایضاً یک بحث تدسیس در ناسفه تکرار برخی از آیات.
- ۱۴۲- «سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ الْآيَةُ» (۲۴۹ - ۲۷۰)
 ۱- آغازین آیات مربوط به تغییر قبله.
- ۱۴۳- «وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا الْآيَةَ» (۲۷۱ - ۳۰۶)
 ۱- سه موضوع مرتبط بهم در آیه شریفه که هر سه آیات قلبی مرتبط می باشند.
- ۱۴۴- «قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ الْآيَةَ» (۳۰۷ - ۳۳۶)
 ۱- صدور دستور تغییر قبله.
- ۱۴۵- «وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ الْآيَةَ» (۳۳۷ - ۳۴۸)
 ۱- عناد و لجاجت اهل کتاب در پذیرش دین حق و قبله جدید.

- ۱۴۶- «الَّذِينَ آمَنُوا هُمُ الْكِتَابُ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ الْآيَةُ» (۳۵۸ - ۳۴۹)
- ۱- پاسخ به یک سؤال مقدر.
- ۱۴۷- «الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ» (۳۶۶ - ۳۵۹)
- ۱- تأکید بر حقایق رسول خدا (ص) و آئین او.
- ۱۴۸- «وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ لَكُمْ مَوَلِيَّهَا الْآيَةُ» (۳۶۷ - ۳۶۶)
- ۱- ارتباط به ما قبل و ما بعد و نتیجه گیری.
- ۲- آیه شریفه قطعاً در مورد استنباط است.
- ۱۴۹- «وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْمَكِيِّ الْآيَةُ» (۳۸۲ - ۳۷۷)
- ۱- ایضاً بحث در آیات تکراری.
- ۱۵۰- «وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ قَوْلٌ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْمَكِيِّ الْآيَةُ» (۳۹۸ - ۳۸۳)
- ۱- ایضاً بحثی در حکمت تکرار.
- ۱۵۱- «كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِنْكُمْ الْآيَةُ» (۴۱۰ - ۳۹۵)
- ۱- آخرین آیه از آیات تغییر قبله.
- ۲- آیه بعدی نتیجه گیری مباحث است.
- ۳- تعیین مشبه، مشبه به، و وجه شبه.

۱۵۲- «فَاذْكُرُونِي اَذْكُرْكُمْ الْآيَةَ» (۴۲۲ - ۴۱۱)

۱- اشاره به یکی از سنن لا یتغیر الہی.

۲- نتیجہ گیری مباحث گذشتہ.

۱۵۳- «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ الْآيَةَ» (۴۲۸ - ۴۲۳)

۱- آمادہ سازی مسلمانان برای حوادث بہ ظاہر تلخ و بواقع عزت بخش.

۱۵۴- «وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ كُنَّا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ الْآيَةَ» (۴۵۰ - ۴۲۹)

۱- تجلیل مقام شامخ شہداء.

۱۵۵- «وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَجُوعٍ الْآيَةَ» (۴۶۷ - ۴۵۱)

۱۵۶- «الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا هِيَ الَّتِي كُنَّا نَقُولُ إِنَّهَا لَكُنَّا نَقُولُ الْآيَةَ» (۴۶۷ - ۴۵۱)

۱۵۷- «أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ الْآيَةَ» (۴۶۷ - ۴۵۱)

۱- سستی دیگر از سنن الہی.

۲- جہت رسیدن بہ هدف باید مشکلات را تحمل کرد.

۳- آیہ شریفہ حامل یک تکلیف و یک نوید است.

منابع و مآخذ (۴۷۲ - ۴۶۹)

به حول الله و قوته جلد سوم تفسیر شروع می گردد منتهی به طوری که در آغاز جلد دوم نیز مورد تذکر قرار گرفت یادآوری چند نکته ضروری به نظر می رسد که عبارتند از:

الف- اینکه بر خارف رسم، فهرست تفصیلی نیآمده بدین جهت است که در انتهای هر آیه، خلاصه مطالب ذکر شده و از فهرست تفصیلی بی نیاز می کند.

ب- نکته دیگری که اساس کار ما را روشن می کند اینکه: اولاً: هر جا نص معتبری باشد بر دیگر احتمالات اتم است. ثانیاً: اگر چنانچه در تفسیر آیه ای مقتضی تسری باشد، قاعده «جری و انطباق» جاری شود و در گز مورد، سبب اختصاص حکم نخواهد بود. ثالثاً: در هر موردی اگر گفته شود: که آیه درباره فلان شخص نازل شده و یا او مراد است، غرض بارزترین مصداق است مگر در موارد خاص. رابعاً: در تفسیر آیات هر چند اختصاراً و آن اندازه که موجب اطاله نگردد تقریباً جهات مختلفی که بذهن قاصر مولف رسیده یعنی «ادبی، تاریخی، سیاسی، اجتماعی، فقهی، فلسفی، اخلاقی و غیر اینها» اجمالاً و یا لا اقل جهت ملاحظه و بررسی محققین مورد اشاره قرار گرفته است که امروزه برخی از قرآن پژوهان آن را اجتهادی و یا نیمه اجتهادی می نامند.^۱ و

۱- مقدمه ای بر تفسیر سلام، استاد محمد حسین ابراهیمی ص ۳۲۵ (البته نگارنده از نسخه تائیدی آن نقل می کند، و گرنه فعلاً مطبوع نگردیده است)

نیز بعض اقوال، مورد نقض و ابرام قرار گرفته اند که رشد و حرکت به پیش، ثمره همین نقض و ابرام هاست.

در خاتمه: خالرنشان می گردد که تقریباً ۲۰٪ از هزینه چاپ این جلد را جناب خیرالحاج: حاجی عزیز اشرف زاده دامت توفیقاته تقبل کرده است که خداوند منان از نامبرده محرم قس و سهمی وافر از اجر و پاداش آن را به روح والدین گرامیشان مرحوم حاج محمدباقر اشرف زاده میرشکارلو و حاجیه صدیقه خانم معدن هنر رحمة الله علیهما عاید بفرماید. انه ولی التوفیق و علیه الاتکال.

مؤلف

۹۸/۰۷/۱۴